

Praha, 17. 6. 2013

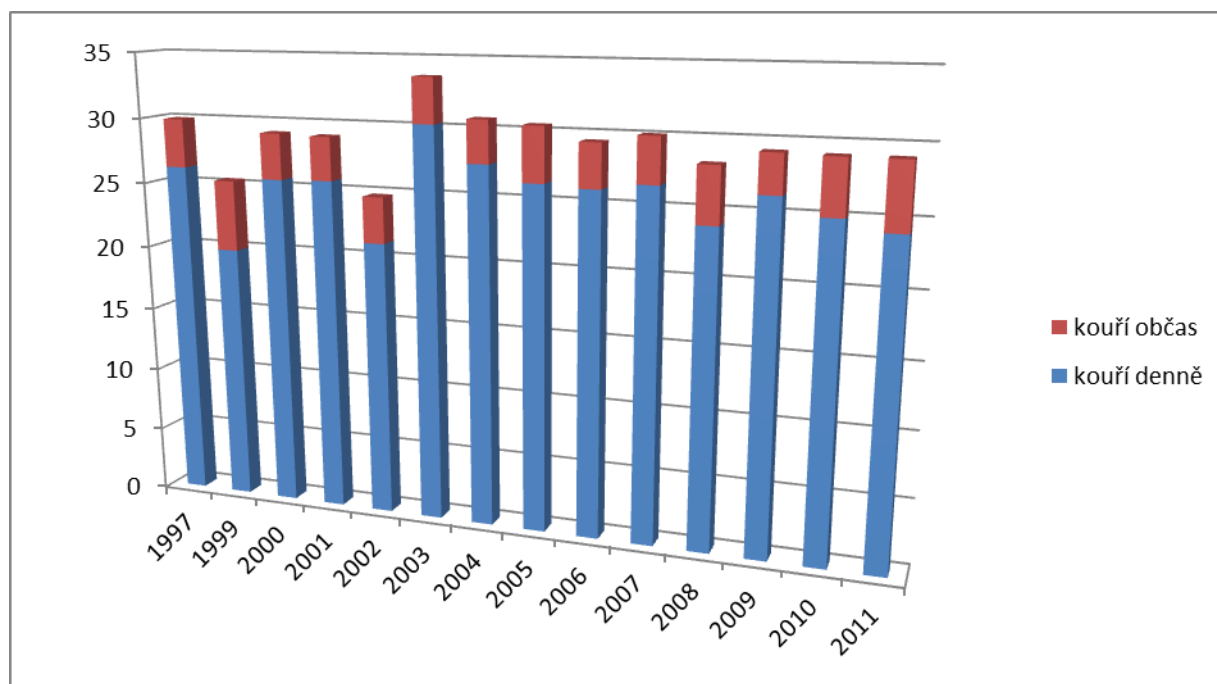
ALKOHOL A TABÁK KONZUMUJÍ V ČR NEJČASTĚJI MLADÍ LIDÉ VE VĚKU 15 – 24 LET

TABÁK

KOUŘÍ TŘETINA ČECHŮ A ČTVRTINA ČEŠEK - NEJVÍCE KOUŘÍ MLADÍ LIDÉ

Počet kuřáků v České republice neklesá, jejich podíl se v dospělé populaci dlouhodobě pohybuje mezi 28 až 32 % a zatím nebyl zaznamenán trend, který by signalizoval snížení. Takové jsou výsledky rozsáhlé studie provedené Státním zdravotním ústavem.

Vývoj kuřáctví cigaret u dospělé populace ČR v letech 1997 – 2011 v %:

Kouří třetina Čechů a čtvrtina Češek

V České republice bylo v roce 2012 celkem 23,1 % denních a 8,2 % příležitostných kuřáků. Kouří přitom 36,5 % Čechů a 26,3 % Češek. Pohlaví hraje výraznou roli také při volbě nekouřit. Po celý svůj život nekouří 62 % žen, zatímco u mužů je toto číslo o poznání nižší, pro život bez tabáku je rozhodnuto jen 48,9 % mužů.

Podrobný přehled kuřáctví populace ČR ve věku 15 a více let (2012):

Kuřáctví v posledních 30 dnech	Celkem	Muži	Ženy
Současní kuřáci	31.3 %	36.5 %	26.3 %
Denní kuřáci	23.1 %	26.7 %	19.6 %
Příležitostní kuřáci	8.2 %	9.8 %	6.7 %
Současní nekuřáci	68.7 %	63.5 %	73.7 %
Bývalí kuřáci	13.1 %	14.6 %	11.7 %
Nekuřáci celoživotní	55.6 %	48.9 %	62.0 %

Dvě třetiny mladých kuřáků ve věku 15-24 let vykouří denně více než 10 cigaret. Obecně pak platí, že více cigaret za den vykouří muži. Denní spotřeba cigaret také klesá s úrovní vzdělání.

Počty vykouřených cigaret u denních kuřáků podle vybraných demografických charakteristik:

Demografická charakteristika	Počet cigaret průměrně vykouřených za den v %				
	<5	5-9	10-14	15-24	≥25
Celkem	8.9	19.7	28.9	32.2	10.3
Muži	6.4	15.8	28.2	35.9	13.7
Ženy	12.1	24.7	29.7	27.5	6.0
Věk					
15-24	8.8	25.0	32.5	28.8	5.0
25-44	8.1	24.2	27.3	31.7	8.7
45-64	9.0	12.3	29.5	34.4	14.8
65+	11.3	15.1	26.4	33.9	13.2
Úroveň vzdělání					
Základní	3.7	18.9	23.8	37.2	16.5
Střední	12.1	18.2	33.3	28.8	7.6
VŠ	20.0	17.5	27.5	30.0	5.0

Vzdělání hraje také roli v podílu kuřáků – zatímco kouří 30 % středoškoláků a vyučených, vysokoškolsky vzdělaných lidí kouří jen 24,8 %.

Nejvíce kouří mladí lidé, s věkem počet kuřáků klesá

Nejvíce kuřáků je mezi mladými lidmi ve věku 15-24 let, jde o celých 44,7 %. Ve věkové skupině 25-44 let pak počet kuřáků klesá na 33,3 %. Ve věku 45-64 kouří už jen 28,7 % a po 65. roce si zapálí pouze 20,5 % lidí.

Češi přitom kouří především cigarety. Podíl jiných tabákových výrobků je na našem trhu zanedbatelný. Jen málo kuřáků si balí své vlastní cigarety, naprostá většina dává přednost těm komerčně vyráběným.

Prevalence užívání tabáku v dospělé populaci (15+) v %

Demografická charakteristika	Jakýkoli tabákový výrobek	Jakákoli cigareta	Typ cigaret	
			Vyrobené strojně	Vyrobené ručně
Celkem	31.3	30.9	28.8	4.0
Muži	36.5	35.6	32.5	5.9
Ženy	26.3	26.3	25.2	2.2

Celkem 26 % dotázaných uvedlo, že jsou na svém pracovišti vystaveni tabákovému kouři. **Tabákový kouř dýchá na pracovišti 31,1 % mladých lidí ve věku 15-24 let.**

Přestat kouřit se v posledním roce pokusila třetina kuřáků

Celkem 31,2 % současných kuřáků se v průběhu posledního roku pokusilo přestat kouřit. Negativní účinky kouření si pak nejsilněji uvědomují právě mladí lidé. S věkem snaha přestat klesá. Starší lidé však kvůli kouření častěji navštěvují zdravotnická zařízení a ze strany lékařů je jim častěji doporučováno, aby se cigaret vzdali.

Současní kuřáci, kteří se pokusili přestat kouřit v průběhu posledních 12 měsíců:

Odvykání kouření a chování směřující k vyhledání zdravotní péče			
	Pokusili se přestat kouřit	Navštívili zdravotnické zařízení	Dostali radu, aby přestali kouřit
Celkem	31.2	53.2	31.0
Muži	29.6	46.7	31.3
Ženy	33.3	61.7	30.7

Překvapivé jsou také postřehy respondentů v oblasti tabákové reklamy

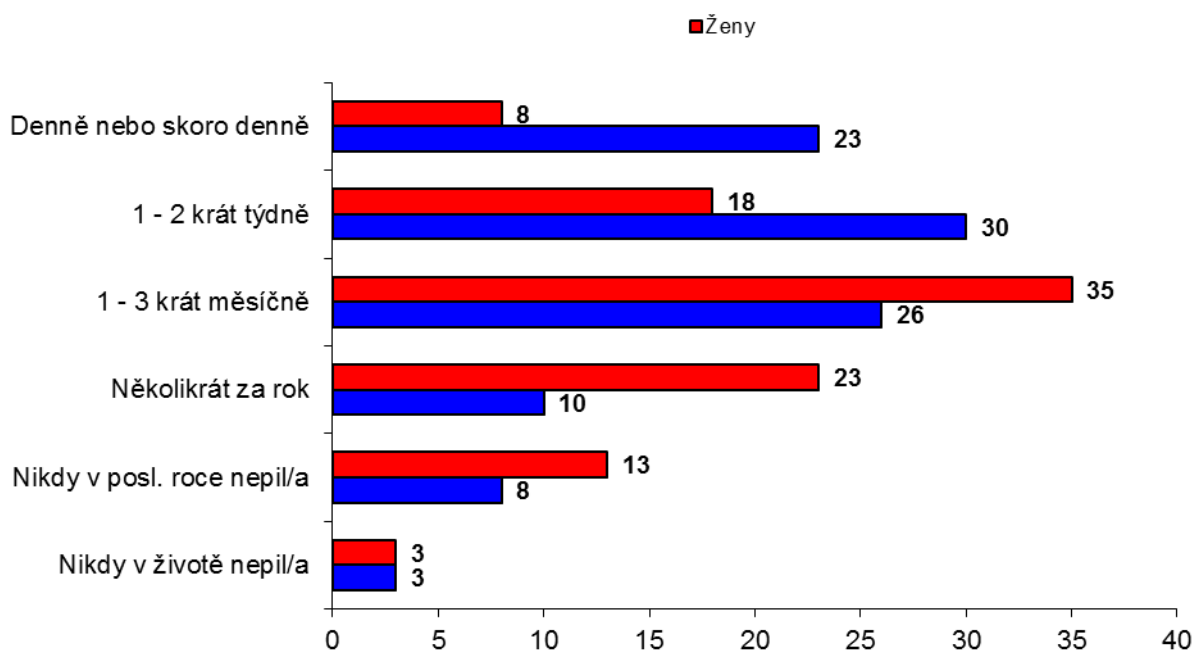
V místě prodeje zaznamenala reklamu na cigarety polovina respondentů. V ostatních případech zákonem zakázaných způsobů propagace si tabákovou reklamu vybavila až třetina dotázaných. K tabákové reklamě je přitom nejvnímavější skupina mladých lidí ve věku 15-24 let.

ALKOHOL

S alkoholem mají problémy hlavně muži. V průměru ročně vypijí 11 litrů lihu.

Pití alkoholických nápojů je v ČR velmi rozšířené. Potvrzují to všechny výzkumy za období posledních 15 let a výjimkou v tomto směru není ani tento. Pravidelné a časté pití, tj. pití denně případně obden, udává 15 % dospělé populace. U mužů je výskyt této časté konzumace 23 %, u žen jen 8 %. Pití alkoholických nápojů alespoň jednou týdně přiznala polovina mužů (53 %) a čtvrtina žen (26 %). Pohlaví naopak nehraje roli v míře celoživotní abstinence, k níž se hlásí 2,5 % mužů a 2,6 % žen. Výskyt trvalé abstinence je tak v české populaci nižší než v ostatních evropských zemích. Abstinenci v posledním roce udává 11 % dotázaných. V tomto ukazateli se znovu projevují významné rozdíly mezi muži (8,3 %) a ženami (13,4 %).

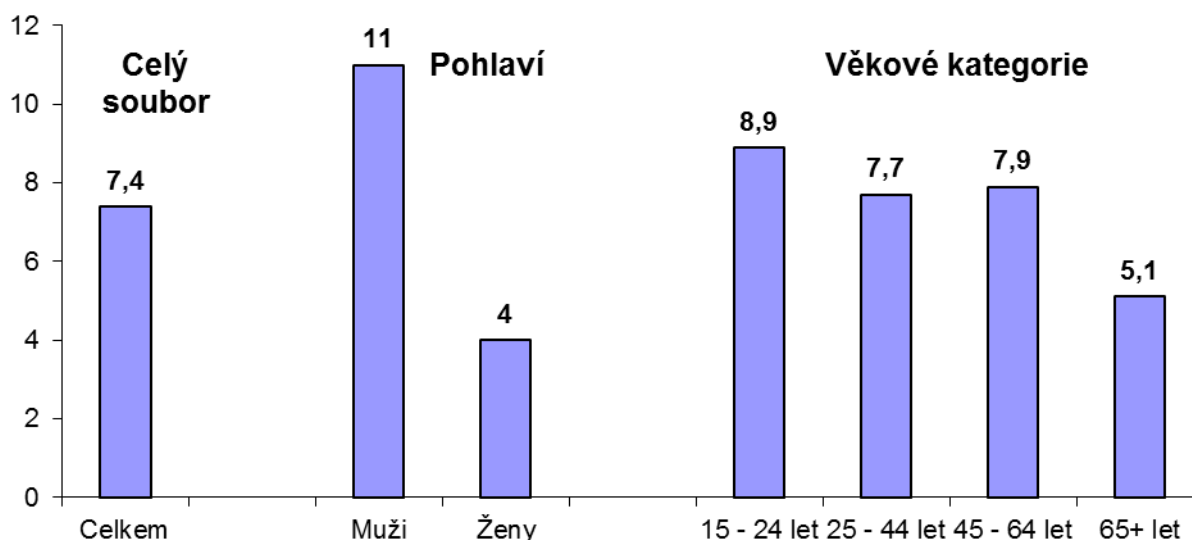
Frekvence pití alkoholických nápojů podle pohlaví (%)

Průměrná roční spotřeba alkoholu na hlavu je důležitým ukazatelem celkové hladiny spotřeby ve společnosti. Ta se v roce 2012 rovnala 7,43 litrům čistého lihu na osobu. **Muži mají přitom výrazně vyšší průměrnou spotřebu, ročně vypijí 11 litrů lihu, ženy vypijí jen 4 litry.** Nejvyšší průměrnou spotřebu ve výši 8,86 l alkoholu vykazuje nejmladší věková skupina do 25 let, nejnižší naopak nejstarší lidé nad 65

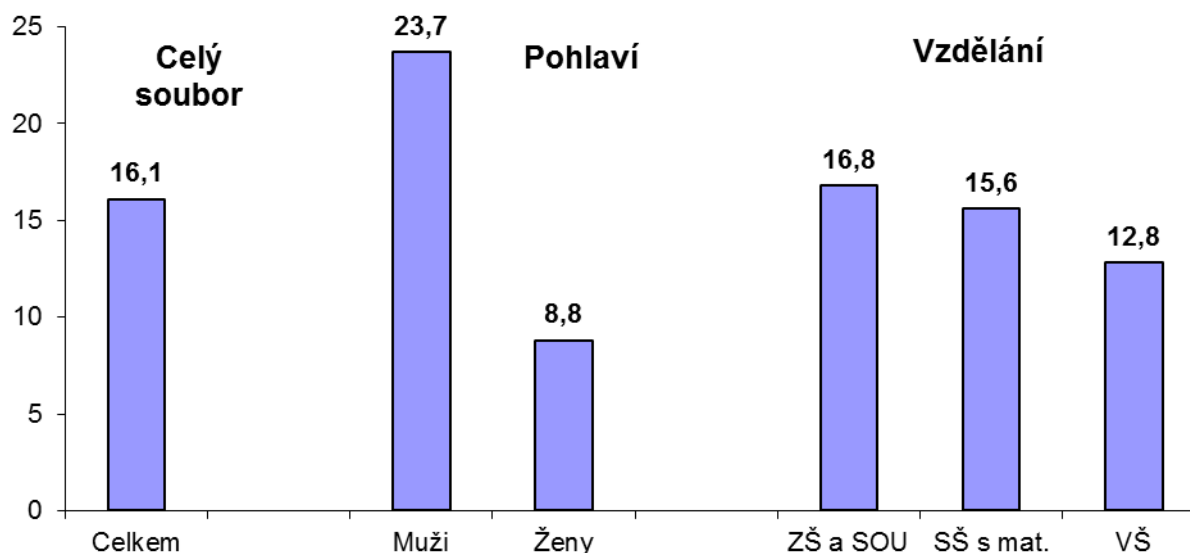
let, kteří ročně vypijí průměrně 5,1 litru. Typ bydliště v rozlišení město-venkov celkovou úroveň spotřeby ovlivňuje poměrně málo (7,6 l a 7,0 l). Kategorie vzdělání se naopak uplatňuje poměrně zřetelně. Skupina s vysokoškolským vzděláním má nižší spotřebu než skupina s úplným středním vzděláním s maturitou nebo s vyučením.

Průměrná roční spotřeba alkoholu v přepočtu na litry čistého alkoholu (%)

Průměrná denní spotřeba v gramech je důležitá, protože doporučení spotřeby přípustné z hlediska zdravotních rizik se udávají v gramech. Nejčastěji se jako přípustná dávka udává v souladu s WHO 20 gramů čistého alkoholu denní spotřeby pro ženy a 40 gramů pro muže.

Průměrná denní spotřeba v gramech alkoholu (%)

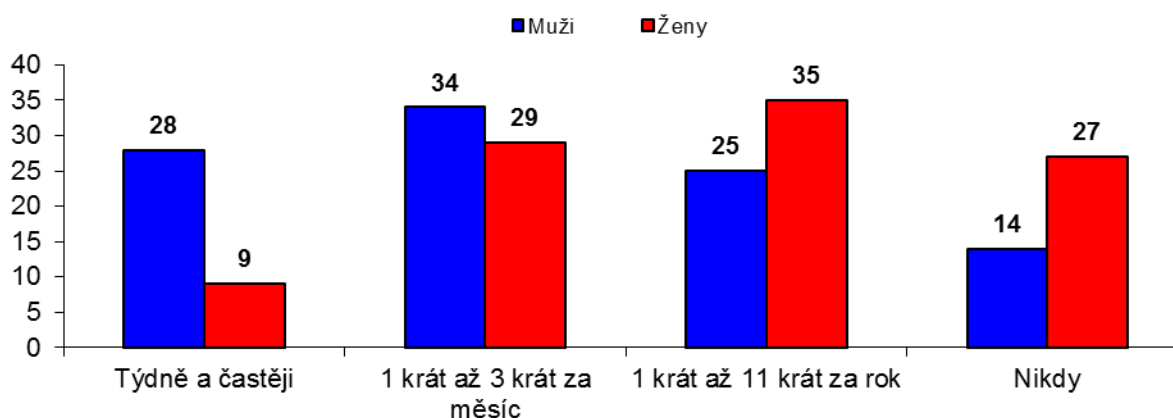
Podle zdravotních rizik se spotřeba dále dělí na kategorie. Použité definice kategorií spotřeby jsou převzaty od OECD. Za rizikové pití se považuje denní příjem 40 až 60 g pro muže a 20 až 40 g pro ženy a za škodlivé pití průměrná denní spotřeba více než 60 gramů u mužů a 40 gramů u žen. V České republice je v rámci těchto kategorií nejběžnější zdravotně přípustná konzumace (73 %). Kritéria pro rizikové pití však dosáhlo 7 % dotázaných, dalších 7 % pak splňuje kritéria škodlivé konzumace. Muži se od žen neliší ve výskytu umírněného a rizikového pití, více než dvojnásobně je však u nich častější nejnebezpečnější zdraví škodlivá konzumace.

Demografické charakteristiky	Abstinující (Celoživotní a v posl. roce)	Pití v mezích zdravotně přípustných limitů (Mírné pití)	Rizikové pití	Škodlivé pití
Celkem	13,49	72,53	6,94	7,05
Pohlaví				
Muži	10,81	72,13	7,71	9,90
Ženy	16,03	72,91	6,72	4,33

Časté pití nadměrných dávek je ukazatelem problémů s alkoholem. Pokud probíhá týdně nebo častěji, lze jej považovat za zvlášť rizikové z hlediska úrazů, dopravních nehod nebo násilného chování. Časté pití nadměrných dávek v ČR udává 18 % dotázaných. Muži (28 %) opět výrazně častěji než ženy (8,7 %). Výskyt klesá

s věkem a je více udáván zejména respondenty, kteří žijí na venkově. Vysokoškoláci udávají časté pití nadměrných dávek méně často ve srovnání se středoškoláky a vyučenými nebo lidmi se základním vzděláním.

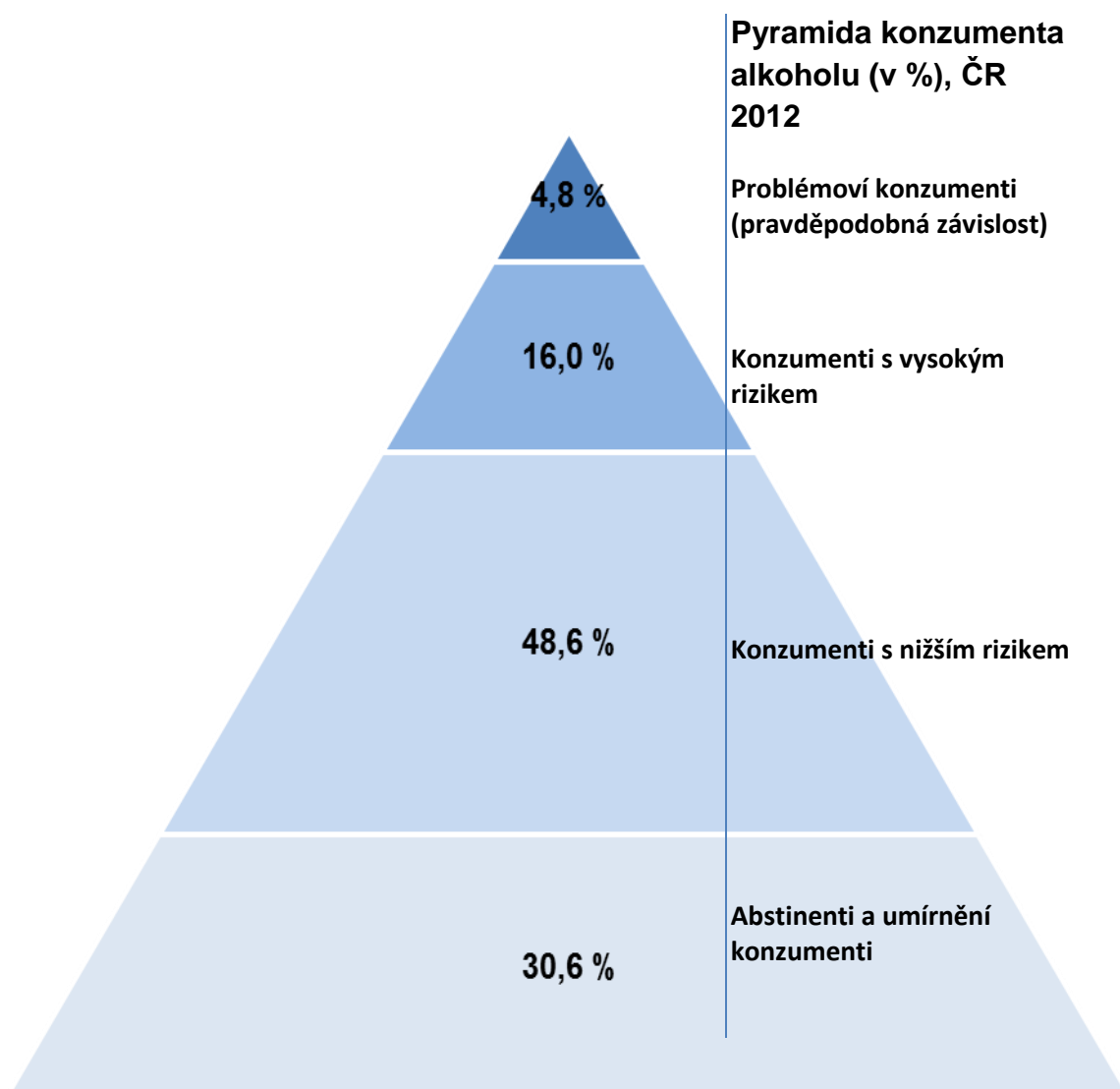
Pití nadměrných dávek alkoholu při jedné konzumní epizodě (%)

Preference alkoholických nápojů podle pohlaví

	Muži	Ženy	Celkem
Pivo	7,2 65 %	1,6 39 %	4,3 58%
Víno	2,4 22%	2,0 49%	2,2 30 %
Lihoviny	1,4 13%	0,5 12%	0,9 12%
Celkem	11,0 100%	4,1 100%	7,4 100%

Pyramida konzumentů alkoholu určuje jednotlivé kategorie podle jiného dělení než kategorizace založená pouze na průměrném denním příjmu. Pyramida konzumentů vychází z více ukazatelů a umožňuje lépe odhadnout pití s vysokým rizikem a problémové pití, které zahrnuje i osoby se závislostí na alkoholu.

Co se týče **odborné pomoci**, z celého souboru o ní uvažovalo zcela mizivých 1,2 % dotázaných a pouze 0,4 % se skutečně obrátilo na odborníka. Tato data svědčí o tom, jak málo jsou si lidé vědomi rizik spojených s nadužíváním alkoholu a jak malá je jejich ochota vyhledat odbornou pomoc. Zkušenosti lékařů přitom potvrzují, že většina pacientů se dostává do léčby v době, kdy jsou jejich problémy již chronické.

Souvislost mezi pitím alkoholu a kouřením byla prokázána opakovaně. I aktuální výsledky jednoznačně ukazují, že ve skupinách s vyšší spotřebou alkoholu je vyšší procento kuřáků.

Výzkum realizoval Státní zdravotní ústav v České republice v listopadu 2012 v rámci BCA (Dohoda o spolupráci mezi WHO a MZ ČR s finančním příspěvím WHO). Sběr dat probíhal metodou řízeného rozhovoru s využitím dotazníku Globální studie užívání tabáku v dospělé populaci, vypracovaného WHO a CDC. Celkem se výzkumu zúčastnilo 1802 respondentů z celé ČR. Výzkum byl plně reprezentativní pro populaci ČR starší 15 let z hlediska věku, pohlaví a regionu.

Kontakt pro média

Viktorie Plívová
tisková mluvčí MZ ČR

viktorie.plivova@mzcr.cz; mob.: 602 155 603